

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETINING
KATTAQO'RG'ON FILIALI**

Ro'yxatga olindi

№ BB-60411300-1,17

2024-yil "___" _____

"TASDIQLAYMAN"

Direktor

Sh.R.Urakov

2021-yil "30" 08

**BIZNES STRATEGIYASI
FAN DASTURI**

Bilim sohasi:	400 000	- Biznesni boshqarish va Huquq
Ta'lim sohasi:	410 000	- Biznes va Boshqaruv
Ta'lim yo'nalishlari:	60411300	- Biznesni boshqarish

Kattaqo'rg'on-2021

Fan/modul kodi BS4207		O'quv yili 2024-2025	Semestr 7-8	ECTS – Kreditlar 7	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fan nomi	Semestr	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami (soat)
	Biznes strategiyasi	7-8	90	120	210
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarda biznes strategiya asoslari, strategik modellar, kompaniya va korporatsiyalarning faoliyatini tahlil qilishda mavjud strategik modellarni ishlab chiqish va amaliyotda qo'llash uslublari bo'yicha bilim, ko'nikma va malakani shakllantirishdan iborat. Fanning vazifasi - biznes strategiyasini iqtisodiyotda tutgan o'rni va ahamiyatini ochib berishdan, korxona faoliyatini tahlil qilishda strategik modellardan foydalanish yo'llarini o'rganishdan iborat hamda korxona strategiyasiga o'zgartirish kiritish va uni qayta ishlab ehiqish bo'yicha qarorlar qabul qilishni o'rganadi. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. «Biznes strategiyasi» fanining predmeti va mazmuni Strategik rejalashtirish. Strategik tashkillashtirish. Strategik nazorat va tartibga solish. Missiya. Time-bound Strategik boshqaruv modeli (John L. Thompson, 1993 bo'yicha). Missiya. Kompaniyaning maqsad moslashuvi. 2-mavzu. Strategik boshqaruv modellari Strategik rejalashtirish bosqichi. Strategik nazorat va tartibga solish. Baholash. Tanlov. Biznes g'oya. Biznesning ziyonsizlik nuqtasi. Doimiy minimal xarajatlar. 3-mavzu. Strategiya turlarining qiyosiy xarakteristlkasi Korporativ strategiya. Funktsional strategiya. Biznes-doirasi. Strategik avtonomlik. Tashqi bozor. Raqobatchilar farqli doirasi. Narxning alohida hogiiqligi. Strategik boshqaruvning idialogiyasi. 4-mavzu. Korxonaning tashqi muhitini tahlil qilish PEST-tahlil. Tashqi omillar (makromuhit omillari). Tashqi muhit: bevosita ta'sir muhiti. Qonunlar va davlat muassasalari. Ijtimoiy-madaniy omillar.				

Siyosiy omillar. Xalqaro muhit. Texnologiya. PEST tabililni xarakterfovchi omillar.

5-mavzu. Raqobat tushunchasi, uning shakllari va afzalliklari

Raqobat. Firmalaming raqobatdagi ustunliklari. Milliy iqtisodiyotning raqobatdoshligi. Raqobat maydoni. Erkin iqtisodiyot sharoitida raqobat shakllari. Raqobatning ijobiy tomonlari. Raqobatning salbiy tomonlari.

6-mavzu. Raqobat ustunliklarining tushunchasi. M. Porteming beshta raqobat kuchlari

Raqobat ustunliklari. Raqobat usiuiiliklarning aniqlashdagi asosiy yo'nalishlar. M. Porter raqobat ustunliklari nazariyasi. Tarmoqlaming uzoq muddatli daromadliligi nuqtai nazaridan ulaming jozibadorligi.

7-mavzu. Yangi ishtirokchilaming paydo bo'lish xavfi. Tarmoq (bozor)ga kirishdagi to'siqlar.

Intensiv raqobatchilik xavfi. Mahsulotlar differentsiatsiyasi. Faoliyat doirasi (masshtabi) hisobiga iqtisod qilish. Yangi sotuv kanallarini tashkil etish zarariyati. Tarmoqdagi raqobat darajasini mavjud raqobatchilar o'rtasidagi kurash. Yetkazib beruvchilar kuchi, darajani va konsentratsiyani ortishi (o'sishi), o'rnini bosuvchi mahsulotlar safinining kamayishi

8-mavzu. M. Porterning uchta asosiy strategiyalari

Yetkazib beruvchilar kuchining ta'siri. Xarajatlarni minimaUashtirish strategiyasi. M. Porterning raqobat matrifcsasi. Differensiasiya strategiyasi. Segmentga konsentratsiya qilish strategiyasi.

9-mavzu. Korxonaning ichki muhitini tahlil qilish

Iqtisodiy tahlil. Korxona faoliyatining SWOT — tahlil usuli. SWOT — tahlilda hisobga olinadigan omillar. Korxonaning strategiyasi. Mehnat omillari. Mehnat predmetlari omillari. Iqtisodiy tahlil usulining eng muhim xususiyatlari.

10-mavzu. Mahsulot ishlab chiqarish xarajatlar va ulaming tarkibi

Xarajatlarning turkuinlanishi. Doimiy xarajatlar. O'zgaravchi xarajatlar miqdori. Xarajatlarni kamaytirish orqali raqobat ustunlikga erishish. Real sektor korxonalarini qo'lab-quvatlashning asosiy yo'nalishlari. Qiymat zanjiri: birlamchi va ikkilamchi faoliyatlar tahlili.

11-mavzu. Biznes g'oya tahlilini metodik asoslari

Biznes g'oya missiya o'mida. Biznes g'oyaning tarkibiy qismlari. Jihatlarining qonuniy himoyasi. Ehtiyojlarini o'rganish, tug'ma va ixtiyoriy ehtiyojlar. Yader foydalilik va ehtiyojining xususiyatlari. Konsultativ mahsulotlarning yader foydaliliklari.

12-mavzu. Biznes g'oyaning shakillanishi

Biznes-tarmoqlarining chegaralarini aniqlash. Tadbirkorlik tavakkalchiligini hisobga olgan holda biznes-tarmoqlarini aniqlashtirish. Analitik-konsultatsion faoliyat olib boruvchi firma.

13-mavzu. Diversifikatsiya va integratsiya

Diversifikatsiya tushunchasi. Iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish jarayoni. Diversifikatsiya turi. Vertikal diversifikatsiya. Gorizontal diversifikatsiya. Integratsiya va bog'lanmagan diversifikatsiyaning taqqoslanmasi.

14-mavzu. Birlashuvlarning asosiy shakllari.

Birlashuvlarning asosiy shakllari.. Xavfning pasayishi, diversifikatsiyalashgan korxonalar. Diversifikatsiyaning afzailigi va kamchiliklari. Korporatsiya birligi mexanizmi.

15-mavzu. Bozor uhisbi va o'sish sur'atini taqqoslash: Boston konsalting guruhi (BKG) modeli

Portfelli tahlilning mazmuni. Portfelli tahlilidagi asosiy bosqichlari. Boston konsalting guruhi (BKG) modelining kelib chiqish tarixi. BKG modelining matritsasi. Matritsaning abstraktsiya o'qi. Korporativ strategik rejalashtirishning tarixiy birinchi modeli.

16-mavzu. Firmaning biznes soha xarakteristikasi

Korxonaning sotuv hajmi. BKG modelida foydalanilgan o'zgaruvchilar. Bozorning o'sish sur'ati. Mahsulotning nisbiy bozor ulushi. Sotilgan mahsulotning miqdori (pul birligida). «Novator trayektoriyasi». «Muvaffaqiyatsiz trayektoriya». BKG matritsasi bo'yicha taklif qilingan strategiyalar. BKG modelining kuchli tomoni.

17-mavzu. Bozorning raqobatbardoshligi va jozibadorligini taqqoslash: Mak Kinsey (GE/McKinsey) modeli

Mak Kinsey modelining kelib chiqish tarixi. SBB raqobatbardoshligi. GE/McKinsey matritsasining tuzilishi. Strategik holatlar sohasi: g'oliblar,

yutqazganlar.

18-mavzu. Dey va Monienson tomonidan taklif qilingan Mak Kinsey modelining variatsiyasi

Biznesning o'rtacha holati va ishonchsiz turlari. Mak Kinsey modelining kuchli, zaif tomonlari. Bozor jozibadorligi. kompaniya raqobatbardoshligini xarakterlovchi o'zgaruvchilar

19-mavzu. Tarmoqning raqobatbardoshligi va yoqimlilik taqqoslamasi: «Shell/DPM» modeli

«Shell/DPM» modelining kelib chiqish tarixi. «Shell/DPM» matritsasi. «Shell/DPM» model matritsasining tuzilishi. Yetakchilik kvadrantlari (2, 3, 6). Tarmoq jozibadorligi va korxona raqobatbardoshligini xarakterlovchi omillar. «Shell/DPM» modelining strategik yechimiartrayektoriyasi

20-mavzu. Bozor rivojlamshinmg tahlili: «Hofer/Schendel» modeli

«Hofer/Schendel» modelining kelib chiqish tarixi. Strategik rejalashtirish. Siyosiy va ijtimoy tahlil. Bozordagi ulushni ko'paytirish strategiyasi. Foydani oshirish strategiyasi. Bozor konsratsiyasi va aktivlarni qisqartirish strategiyasi. Siljitish (burash) strategiyasi.

21-mavzu. Tarmoqning hayotiylik davrini tahlil qilish: Artur D .littl (ADL/LC) modeli

«ADL/LC» modelining kelib chiqish tarixi. Tarmoq hayot sikllari va raqobat holatlari. «ADL/LC» model matritsasining tuzilishi. «ADL/LC» modelining tayanch konsepsiyasi. Matritsa funksiyalari. «ADL/LC» model matritsasi holatlari uchun taklifetiladigan strategiyalar.

22-mavzu. ADL/LC modelida foydalaniladigan o'zgaruvchilar. Umumlashgan ADL matritsasi

Umumlashgan ADL matritsasi. Hayot siklining bosqichlari. Menejmentning tavakkalchilikka munosabati. Texnologiyaning rivojlanishi. Barcha biznes birliklarning jami sotuv hajmi. ADL/LC» modelining asosiy kamchiligi. Korxonalar hayot siklining bosqichlari.

23-mavzu. Biznesning strategik holatlarini aniqlash

Strategik sharoitlar: makro, mikro, tarmoqlararo vabozordagi sharoitlar. Raqobatning tarmoqdagi tuzumasi va dinamikasi. Korporativ madaniyat

tizimi. Strategik holatlarning koordinatalari. Sohalarni og strategik tavsifi.
Konservativ holatlar.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. «Biznes strategiyasi» fanining predmeti va mazmuni
2. Strategik boshqaruv modellari
3. Strategiya turlarining qiyosiy xarakteristikasi
4. Korxonaning tashqi muhitini tahlil qilish
5. Raqobat tushunchasi, uning shakllari va afzalliklari
6. Raqobat ustunliklarining tushunchasi. M. Porteming beshta raqobat kuchlari
7. Yangi ishtirokchilarning paydo bo'lish xavfi. Tarmoq (bozor)ga kirishdagi to'siqlar
8. M. Porterning uchta asosiy strategiyalari
9. Korxonaning ichki muhitini tahlil qilish
10. Mahsulot ishlab chiqarish xarajatlar va ularning tarkibi
11. Biznes g'oya tahlilini metodik asoslari
12. Biznes g'oyaning shakllanishi
13. Diversifikatsiya va integratsiya
14. Birlashuvlarning asosiy shakllari
15. Bozor uhisbi va o'sish sur'atini taqqoslash: Boston konsalting gurubi (BKG) modeli
16. Firmaning biznes soha xarakteristikasi
17. Bozorning raqobatbardoshligi va jozibadorligini taqqoslash: Mak Kinsey (GE/McKinsey) modeli
18. Dey va Monienson tomonidan taklif qilingan Mak Kinsey modelining variatsiyasi
19. Tarmoqning raqobatbardoshligi va yoqimlilik taqqoslamasi: «Shell/DPM» modeli

20. Bozor rivojlanishining tahlili: «Hofer/Schendel» modeli

21. Tarmoqning hayotiylik davrini tahlil qilish: Artur D. Little (ADL/LC) modeli

22. Biznesning strategik holatlarini aniqlash

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

1. Strategiya, missiya, SMART va tashkilot salohiyati tushunchalarning mazmuni

2. Strategik boshqaruv modellari

3. Strategiya turlarining qiyosiy xarakteristikasi

4. Tashqi muhit omillari. PEST tahlil

5. Raqobat tushunchasi, uning shakllari va afzalliklari

6. Raqobat ustunliklarining tushunchasi. M. Porterning beshta raqobat kuchilari

7. Yangi ishtirokchilarning paydo bo'lish xavfi. Tarmoq (bozor)ga kirishdagi to'siqlar.

8. Intensiv raqobatlashish xavfi

9. Yetkazib beruvchilar kuchi, darajani va konsentratsiyani ortishi (o'sishi), o'zini bosuvchi mahsulotlar safining kamayishi..

10. M. Porterning uchta asosiy strategiyalari

11. Iqtisodiy tahlilning maqsadi, vazifalari va unda qo'llaniladigan usullar.

12. Korxona faoliyatining SWOT — tahlil usuli

13. Mahsulot ishlab chiqarish xarajatlar va ularning tarkibi

14. Xarajatlarni kamaytirish orqali raqobat ustunlikka erishish.

15. Biznes g'oya missiya o'zida.

16. Ehtiyojlarni o'rganish, tugatma va ixtiyoriy ehtiyojlar

17. Biznes-tarmoqlarning chegaralarini aniqlash

18. Tadbirkorlik tavakkalchiligini hisobga olgan holda biznes-tarmoqlarni aniqlashtirish

19. Biznes g'oyaning shakllanishi

Diversifikatsiya tushunchasi va uning mohiyati

20. Diversifikatsiya turlari. Oldinga va orqaga integratsiya

21. Birlashuvlarning asosiy shakllari. Yutilish va qo'shilishlar

22. Xavfning pasayishi, diversifikatsiyalashgan korxonalar

23. Diversifikatsiyani afzalliklari va kamchiliklari

24. Portfelli tahlilning mazmuni va mohiyati

25. Portfelli tahlilning asosiy bosqichlari.

26. Boston konsalting guruh (BKG) modelining kelib chiqish tarixi va tuzilishi

27. Firmaning biznes soha xarakteristikasi

28. BKG modelida foydalanilgan o'zgaruvchilar va muayyan holatlar bo'yicha taklif etiladigan strategiyalar

29. BKG modelining kuchli va zaif tomonlari

30. Mak Kinsey modelining kelib chiqish tarixi va tuzilishi

31. Strategik holatlar sohasi: g'oliblar, yutqazganlar, biznesni o'rtacha holati va ishonchsiz turlari

32. Mak Kinsey modelini kuchli, zaif tomonlari va bozor jozibadorligi, kompaniya raqobatbardoshligini xarakterlovchi o'zgaruvchilar.

33. Mak Kinsey modelida qo'llaniladigan bozor jozibadorligi va kompaniya raqobatbardoshligini baholash

34. Dey va Monienson tomonidan taklif qilingan Mak Kinsey modelining variatsiyasi

35. Shell/DPM modelining kelib chiqish tarixi va tuzilishi

36. Shell/DPM modelida ishlatilgan tarmoq jozibadorligini va korxona raqobatbardoshligini xarakterlovchi omillar

37. Shell/DPM modelining strategik yechimlar traektoriyasi

38. Shell/DPM modelining kuchli va zaif tomonlari.

39. Hofer/Schendel modelining kelib chiqish tarixi va tuzilishi

40. Bozor ulushi va foydani oshirish, bozor konsentratsiyasi va

aktivlarni qisqartirish, siijitish, yo'qotish, ajralish strategiyalari

41. Hofer/Schendel modelida qo'laniladigan o'zgaruvchilar

43. Korporativ biznes-portfelining uchta asosiy ideal turi.

44. Hofer/Schendel modelining kuchli va zaif tomonlari

45. Hofer/Schendel modelining kelib chiqish tarixi va tuzilishi

46. Bozor ulushi va foydani oshirish, bozor konsentratsiyasi va aktivlarni qisqartirish, siijitish, yo'qotish, ajralish strategiyalari

47. Hofer/Schendel modelida qo'laniladigan o'zgaruvchilar

48. Hofer/Schendel modelining kuchli va zaif tomonlari

49. ADL/LC modelining kelib chiqish tarixi, tarmoq hayot sikllari va raqobat holatlari

50. ADL/LC model matritsasining tuzilishi

51. ADL/LC model matritsasi holatlari uchun taklif etiladigan strategiyalari

52. ADL/LC modelida foydalaniladigan o'zgaruvchilar. Umumlashgan ADL matritsasi

53. ADL/LC modelining kuchli va zaif tomonlari.

54. Strategik sharoitlar: makro, mikro, tarmoqlararo va bozordagi sharoitlar

55. Strategik holatlarning koordinatalari.

56. Strategik sharoitlarning auditori

3. **V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)**

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- «Biznes strategiyasi» mohiyati va uning biznes olamida tutgan o'rni va ahamiyati to'g'risida atroflicha bilimga ega bo'ladi.
- Keyingi o'n yil mobaynida O'zbekistonda faoliyat ko'rsatayotgan korxona va tashkilotlarning ichki va tashqi muhiti tubdan o'zgarganligi, Ko'pgina korxonalarning davr talabiga javob beradigan darajada faoliyat ko'rsata olmayotganlarining muhim sabablaridan biri rahbar xodimlarning iqtisodiy bilimlarni yaxshi o'zlashtirmaganligi, korxonaning raqobat muhitini hisobga olgan holda boshqarish tajribasi yetishmasligidir. Ushbu fanda o'zgaruvchan tashqi muhitga moslashish va korxonani oqilona boshqarishga tegishli savollarga aniq va atroflicha javob berish;
- Boshqarishning ma'muriy-buyruqbozlik usulidan voz kechish, xususiylashtirish va boshqa iqtisodiy islohotlar har qanday korxona

	yoki firmani uzoq muddatga mo'ljallangan strategik rejasi bo'lishini taqozo etadi. Uzoqni ko'ra bilmagan korxonaning istiqboli ham bo'lmaydi. Shu munosabat bilan strategik g'oyadan foydalanish asosida korxonani kutilayotgan xavf- xatardan xalos etish yo'llarini o'rganishi, har qanday tashqi o'zgarishlarga tayyor turish imkoniyatlarini ham talaba o'rganadi.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar, testlar; • elektron va tarqatma materiallar
5.	VII. Kreditni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan iqtisodiy qarashlar va fikrlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	Fan/modul uchun mas'ullar: O.N.Xaitov – SamDUKF, “Raqamli texnologiya va iqtisodiyot” kafedrası assistenti
7.	Taqrizchilar: Taqrizchilar: Sh.K.Daliyev – SamDUKF, “Raqamli txnologiyalar va iqtisodiyot” kafedrası kafedrası mudiri.

Asosiy adabiyotlar	
1.	Biznes strategiyasi j Matn] darslik; R.T. Tursunov fva boshq.j Oliy va o'rta maxsus ta 'lim vazirligi. — T.: «Barkamol Fayz media» nashriyoti, 2017. — 380 b.
2.	Djalalova I.A, Tursunov R.T. Biznes strategiyasi. 0 'quv qo'llamna — T.: «Iqtisodiyot» 2011. — 113-b.
3.	O'lmasov, A. Vaxabov. Iqtisodiyot nazariyasi. — T.: Sharq. 2006 - 480-b.
Tavsiya qilinadigan qo'shimcha adabiyotlar	
1.	O'zbekiston Respublikasining «Raqobat to'g'risida»gi Qonuni 319-son 2012-yil 6-yanvar.
2.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Kichik tadbirkorlikni rivojlantirish kafolat jamg'armasini tashkil etish to'g'risida»gi PQ-2768-sonli qarori 2017-yil 17-fevral.

3.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasiniyanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi t o 'g'risida»gi PF-4947 sonli Farmoni 2017-yil 7-fevral.
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Tadbirkorlik subyektlariga davlat xizmatlarini ko'rsatish mexanizmlarini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi PQ-2750-sonli qarori 2017-yil 1-fevral.
5.	R.S. Muratov, LA. Djalalova, S.Sh. Oripav. Korxona iqtisodiyoti. Darslik.- T.: Iqtisodiyot, 2011. — 420-b.
6.	AX. Shoalimov, Sh.A. Tojiboyeva. Iqtisodiy tahlil nazariyasi. Darslik.- T.: TDIU, 2010. — 287-b.
7.	Fan dasturi Samarqand davlat universitetining Kattaqo'rg'on filiali Kengashning 2021-yil 28-08 dagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.

Dastur mualliflari:	O.N.Xaitov
E-mail:	oxunjonxaitov1995@gmail.com
Tashkilot:	Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali, Aniq va tabiiy fanlar fakulteti, Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot kafedrası